

Podium in de Paaskerk

Ewa Maria Wagner bekijkt Baarn door een muzikale bril

In de maandelijkse rubriek 'Muziekluk' wil altvioliste en auteur Ewa Maria Wagner graag veelzijdig over Baarn vertellen in de context van muziek: over natuur, mensen, plekken, gebeurtenissen, concerten, gebouwen en over geschiedenis of toekomst – alles in betrekking tot Baarn en met een twist voor verdieping.

Ewa Maria Wagner

De eminente akoestiek was het eerste wat me in de Paaskerk in Baarn opviel toen ik er vier jaar geleden naar een concert met oude muziek luisterde. Maar dat was niet alles. Het orgel bevond zich achter mijn rug, er stonden stoelen in plaats van houten banken en aan de muren hingen kunstwerken. De naam kerk wong met de aanwezigheids sfeer, maar afgeleid door de prachtige theorie die samen met een sopraan en viola da gamba muziek van het Franse Hof uitvoerden, vergat ik de omgeving. Toen ik een tijdje later in de Baarnsche Courant over een muziekmeditatie in de Paaskerk las, besloot ik er meteen naartoe te gaan en meer op de ruimte dan op de muziek te letten.

Maar dat lukte me opnieuw niet helemaal, want de uitvoering van een sarabande uit Bachs partita door de Baarnse violiste Jacobien Rozemond slokte volledig mijn aandacht op. Terwijl de laatste vioolklanken nog door de Paaskerk galmde viel er een diffuse lichtstraal door het glas-in-lood roosvenster naar binnen bij wijze van applaus. De klankherinnering smolt met de zonnestralen samen alsof ze me omarmden en de kerk een ziel kreeg. De kerk heeft Baarn aan Prins Hendrik, de derde zoon van Willem II en Anna Paulowna te danken. Hij was niet alleen ambachtsheer van Paleis Soestdijk maar ook gek op Baarn. Hij hield van de Baarnsers en vice versa. Maar hij bemoeide zich ook met alles wat in het dorp leefde. Zo ook toen hij bemerkte dat de gereformeerden in een armoedig zaaltje in de Leestraat kerkdiensten hielden. Dat bewoners van een dorp waar de koninklijke familie de toon aangaf in zo'n armoedig

hok God eerden, ergerde hem. Stante pede regelde hij met zijn familie dat het Koninklijk Huis grond aan de Oude Utrechtseweg afstond. En zo bepaalde Prins Hendrik dat er een kerk op moest komen die in alle opzichten 'het tegendeel van het schapenhok wordt', zoals hij het formuleerde. En om zijn idee meteen een zetje in de goede richting te geven, benaderde hij de bekende architect Sytze Wopkes Wierda die betrokken was bij het bouwen van het Centraal Station Amsterdam. Wierda kreeg een duidelijke opdracht: een monumentale kerk in Baarn bouwen. Hij ging meteen aan de slag en was al vergevorderd toen hij door een brief van Prins Hendrik werd verrast. De opdrachtgever wenste pertinent geen klokken in de kerktoren, hij wilde de Baarnse villabewoners de herrie op zondagochtend besparen. Was het naar aanleiding van zijn huwelijk met Maria van Pruisen en een maand later de kerkelijke huwelijksceremonie van zijn broer waar de klokken ooverdovend hadden geluid? Het blijft gissen maar dat de kerktoren niet met de rest van het romaanse gebouw harmonieert is een feit. Prins Hendrik overleed onverwacht minder dan vijf maanden na zijn huwelijk. Mogelijk heeft Wierda de stille kerktoren uit respect toch laten staan maar liet hij hem dichtmetselen en grijs overschilderen.

Dat de Paaskerk na ruim 140 jaar nog steeds geen gewone PKN-kerk is blijkt ook al gauw uit het gesprek met Kees de Bruijn, dirigent van de Paaskerk-cantorij maar ook zanger, cellist, pianist en muziekdocent. „Iedereen is hier welkom en dan bedoel ik niet alleen de cantorij maar ook de kerk. Zingen verbindt, het maakt niet uit op welk niveau, als je het maar doet. De viering is een uitgangspunt, de bijbel blijft een inspiratie ongeacht je geloof maar het gaat om de ontmoeting, ook in de muziek.“ Kees is het muziekhart van de kerk maar ook in het dorp brengt hij muziek op een hoger plan. We zitten aan een ronde tafel bij mij thuis, de zon trekt lange schaduwen tussen onze kopjes koffie. „Maar hoewel ik me mijn leven lang al graag met kerkmuziek bezighoud, ben ik niet gelovig opgevoed. Om een stap terug te zetten, op de middelbare school werd ik verliefd op de dochter van een dominee en door haar maakte ik kennis met de kerkwereld. Dat heb ik zeer serieus genomen. Voor het eerst ging ik naar het Franse Taizé, de monnikengemeenschap. Daarna nam ik de stap om één jaar lang op het platteland in Engeland in een werkgemeenschap met christelijke of eigenlijke oecumenische achtergronden te leven. Met een groep van 20 mensen waarvan de helft een beperking had, nam ik deel aan gebedsbijeenkomsten waarbij we samen ook veel zongen en gitaar speelden. Dat heeft me geraakt, het gaf mijn geloof een extra dimensie.“

Wat gebeurde er toen precies met je?
Kees gaat verzitten: „Ik heb er geen woorden voor... door de gesprekken hoe de wereld zou kunnen veranderen, door met duizend mensen in een kerk te zitten, mantra's te neuriën en te musiceren... ik wilde ermee bezig zijn in mijn leven. Ik zag dat je dingen echt kon veranderen, dat mensen hun weg vonden, dat mensen met een beperking niet anders zijn en heel goed in de maatschappij kunnen leven als wij onze kijk op hen veranderen. Ik denk dat het de praktische kant van het geloof was die me zo raakte, het veranderde mijn levensgevoel. Na die tijd

ging ik aan de Universiteit van Amsterdam zeventiende-eeuwse letterkunde studeren. Maar de overgang was tegenstrijdig: hoe maatschappelijk is zeventiende-eeuwse letterkunde? Ik heb heel lang geen conservatorium willen doen omdat ik dacht dat het elitair was. Gaandeweg realiseerde ik me dat het met geloof in jezelf te maken heeft. Zodra ik dit beseftte, kon ik de stap wel doen en studeerde ik zang aan het conservatorium in Amsterdam en Den Haag. Er ging een wereld voor me open. Al gauw werd ik aangenomen als koorzanger bij De Nationale Opera. Het was een tijd van moeilijke partijen en in vreemde talen uit het hoofd instuderen en werken met de beste dirigenten. Ik vond het acteren en verkleeden ook heel leuk. De hoogtepunten schakelden zich aaneen. Ik vergeet nooit de productie met dirigent Pierre Boulez van Schönbergs opera 'Moses und Aron' tijdens de Salzburger Festspiele. Dat is het mooie van zingen: je bent jezelf, schuilen achter je stem is onmogelijk, je moet met jouw lichaam en persoonlijkheid aan de slag. Na tien jaar liep ik daar vast. Ik studeerde steeds harder, maar werd er niet beter van. Ik was te fanatiek en verloor mijn plek in het koor. Toen ongeveer begon ik steeds meer zanglessen te geven en vond volvoering in het doorgeven. In 2002 vroeg Kok van Nood, predikant in de Paaskerk, of ik iets voor de cantorij zou kunnen betekenen. Ik zei met overtuiging ja.“

Wanneer precies is de Kruiskerk Paaskerk geworden?
„Vroeger heette de kerk inderdaad Kruiskerk maar toen de Opstandingskerk halverwege de jaren negentig opgeheven werd, werd de Kruiskerk niet alleen geheel verbouwd maar ook nog anders genoemd: Paaskerk. De ruimte werd 180 graden gedraaid. Het altaar is sindsdien beter zichtbaar, de houten banken zijn verdwenen en het orgel staat nu achter in de ruimte. Op de muren kwamen religieuze kunstwerken van Ruud Bartlema te hangen die ieder geloof welkom heten. Een ander voordeel was, dat de kerkingang met zalencentrum Het Brandpunt werd verbonden en er een ontmoetingsruimte bij kwam. Nu is weer alles anders. Het Brandpunt bestaat niet meer en er is een prachtig ZINN Baarn voor in de plaats gekomen. Maar de bedoeling is nog altijd meer aan te bieden dan een gewone protestantse kerk. Het werkt, de gastvrijheid maakt ruimte voor veel nieuwe initiatieven en muziek. De kerk fungeert nu vaker als concertzaal waar bekende en nieuwe mensen elkaar ontmoeten, ook hier: de muziek verbindt. Koren, orkesten, solo-optredens, Bachcantates, dans, familieconcerten en zelfs een gevestigde serie Oude Muziek van Kees Koudstaal – het kon allemaal totdat covid het de kop indrukte. Maar gelukkig mogen we nu weer wat meer doen en doorgaan.“

Met betrekking tot het laatste vertelt Kees nog dat hij samen met Mylou Mazali, mezzosopraan en bedenker van het idee, vanaf zondag 19 juni wekelijks Koepelconcerten in de Pekingtuin gaat organiseren waar bekende en onbekende musici gedurende 9 zomerse zondagen optreden. Iedereen is welkom, de toegang is gratis. Hij straalt. Terwijl hij erover vertelt smelten de klanken van zijn woorden met de zonnestralen in de kamer samen, het is een déjà vu maar ik voel me opnieuw omarmd, het is alsof nu ook de zomer in Baarn door muziek en Kees de Bruijn een ziel krijgt.

Hadewych Veys

■ Kees de Bruijn is dirigent van de Paaskerk-cantorij maar ook zanger, cellist, pianist en muziekdocent.